

Themabijeenkomst Innovatie 22 januari 2018

Opzet van de avond

Welkom / opening door Sonja van der Beek

Toelichting Innovatie door Constant Botter en Jeroen Walschots

Inspiratie 3 pitches

- 1 – *De beweegvriendelijke buitenruimte*
  - *Nieuw boek: de beweegvriendelijke stad (Ad de Bont)*
- 2 – *Samen met het onderwijs werken aan de slimme buitenruimte*
  - *Dataklok (afstudeeropdracht Tijn Arts & Lex Raijmakers)*
- 3 – *Spoorzone na zonsondergang*
  - *Innovatieve openbare verlichting (Ellen de Vries/het Lux Lab)*

Aan de slag in 3 subgroepen

Plenaire terugkoppeling

Groep Bewegvriendelijke stad

Naar aanleiding van de pitch van Ad de Bont en zijn boek 'de beweegvriendelijke stad' wordt er in groepsverband nagepraat over dit onderwerp. De oproep van Ad is: verstedelijking met een 'menselijk maat' met daarin voldoende ruimte voor langzaam vervoer (fiets en lopen), sport (terug in buurten en wijken) en spel & ontspanning (onbegrensde plekken voor leuke kleinschalige ontmoetingen).

De deelnemers zijn trots op hun gebied en zeer betrokken bij behoud van oude waarden en doorontwikkeling van het gebied. Ideeën (uitwerking van alle geeltjes bijgevoegd) worden in twee rondjes verzameld, bediscussieerd en aangescherpt.

Aanbevelingen

- Maak het gebied opener: haal harde functiescheidingen (bewust mengen) weg of verzacht. Maak er meer een gemeenschappelijk gebied van. Hekken weghalen; open sfeer creëren.
- Creëer duidelijke aanlooproutes in het gebied.
- Faciliteer en geef ruim baan aan langzaam verkeer:
  - fietsers, meer veiligheid;
  - verbreding van stoepen;
  - faciliteer alleen/vooral bestemmingsverkeer.
- Ben zuinig op het "oude", koester en behoud industrieel erfgoed, kan zeer versterkend en verrijkend werken binnen verstedelijkingsopgave (slimme combinatie oud/nieuw).
- Bied meer ruimte voor Sport, Recreatie en Creativiteit:
  - Versterk en creëer plekken voor jongeren met events, muziek (Tilburg als voorbeeld);
  - Maak bestaande sportvelden onderdeel vd openbare ruimte (openmaken);
  - Versterk het event terrein kop van 't Zand/tramkade.
- Maak gebied na zonondergang zacht en sfeervol met verlichting.
- Geef ruimte voor het ongeplande, initiatief in directe omgeving en shared spaces bij sportvelden (toegang bijvoorbeeld met een wijkpolsbandje).

Algemene aanbevelingen:

- Meer zachte verlichting 's-avonds / teveel donkere plekken.
- Verbreden van trottoir / meer stoep
  - Bijv Herinrichten Magistratenlaan.
- Behouden / meer groen.
- Prettige en meer fietspaden.
- Burgers meer dingen in directe omgeving zelf laten regelen.
- Meer ruimte voor sport en bewegen
  - Hardlooppaden in het gebied met water tappunten.
- Betere aanlooproute richting Brabanthallen.
- Geen doorgaand autoverkeer in SPZ, alleen bestemmingsverkeer.
- Perrons gebruiken als openbare ruimte.
- Niet verdichten maar vergroenen.
- Tuinierteams per blok.

- Meer kleur met bloemen op groenstroken.
- Meer langzaam verkeer i.r.t. veiligheid.
- Ruimte voor het ongeplande.
- Betere verbinding west – centrum.
- Nieuwe passerelle centrum -> 't Zand ->veemarktkwartier.
- Meer maatschappelijk inrichten i.p.v. economisch.
- Gebruik van het water als bijzonder functie in Spoorzone (waterkwartier, educatief, haven).
- Picknicktafels met geverfde spelborden (gezellig ontmoeten).
- Westerpark beter ontsluiten.
- Tramkade ludiek en innovatief houden.
- Toegang parkeergarage Hugo de grootlaan vanaf magistratenlaan verbeteren.
- Bedrijfspootje naar haven had behouden moeten worden (stukje historie, ben er zuinig op).
- Bestaande historische panden (EKP) met respect hergebruiken.
- Amphi-theater op de hofvijver.
- Brabanthallen / Verkadefabriek hekken weg.
- Verbinden van sport/creativiteit (muziek/events):
  - Ruimte Skate/Graffiti;
  - Kop van 't Zand hiervoor gebruiken;
  - Goed voorbeeld Spoorzone Tilburg;
  - Kaaihallen Doornroosje Nijmegen nabootsen;
  - Hiermee studenten behouden.
- Duidelijke herkenning en erkenning van het industrieel erfgoed.

Groep Dataklok

Naar aanleiding van de pitch van de studenten van Avans over hun afstudeerproject Dataklok wordt er in een groep nagepraat over dit onderwerp.

Aanbevelingen

Toepassingen als de gepresenteerde dataklok (ontwikkelde toepassing van innovatieve data gestuurde verlichting door studenten AVANS) spreken de deelnemers aan. Daar kunnen we op verschillende manieren mee aan de slag in het gebied (met verschillende sensoren op verschillende plekken). Techniek heeft zich nu bewezen in een prototype, maar er is nog geen bedrijf(splan) etc. om hier vervolg aan te geven. De studenten gaan hierover nadenken en aan de slag (bv ook met inschrijving KvK).

Met data kunnen we mensen in het gebied bewust maken van bepaalde zaken en positief sturen. Ze als het ware een spiegel voorhouden over hun omgeving en gedrag. Zo informeren we mensen over het gebied en helpen we hun verantwoordelijkheid hiervoor te nemen.

We kunnen bijvoorbeeld gaan werken aan een data dashboard voor het gebied. Of we sporen mensen aan hun gedrag positief aan te passen op de situatie met specifieke objecten zoals we nu ook al vaak doen met informatieborden (smileys) die aangeven dat mensen te hard rijden.

Daarnaast kunnen we mensen (pro-actief) informeren en betrekken bij de ontwikkeling (beleving, sfeer en gastvrije uitstraling) van het gebied, via een app: 'u bent de 1000ste bezoeker van ...' 'wist u dat...' Andere genoemde thema's zijn de (ontwikkeling van de) luchtkwaliteit en wat je (eigen) invloed hierop is. Informatie over (ligging) zonnepalen en kansen hiervoor op de daken. En informatie over het vinden van betaalbare woningen. Maar ook data-gestuurd 'crowdmanagement': waar is het druk en hoe kan ik het beste plekken in het gebied bereiken?

Ook zouden we in het gebied meer kunnen doen met het thema 'leefbaar water'. Er zijn o.a. ideeën voor en drijvend B&B, het toepassing van Aquaponics (een methode om voedsel te kweken) en een Bossche variant van Bluecity (<http://www.bluecity.nl/>) in het gebied met ruimte voor innovatieve bedrijven die werken aan een circulaire economie waarin afval niet bestaat.

Deelnemers aan de sessie vinden dat we nog teveel binnen bezig zijn met innovatie in de Spoorzone. We moeten onze innovaties en waar we mee bezig zijn veel meer zichtbaar maken buiten. Zo vinden we ook meer samenwerking en inspiratie, verbinden we verschillende doelgroepen en gaat het gebied leven. We moeten 'van binnen naar buiten trekken'. Dit gaat om functionele toepassingen maar denk ook aan interactieve kunst (bijvoorbeeld data-gedreven verlichting die gewoon mooi is om te zien').

Inspirerend en succesvol voorbeeld van het naar buiten te treden met innovatie is de DDW (Dutch Design Week) in Eindhoven. Dat is nu ook een belangrijke outlet voor het werk van onze studenten. Een suggestie is om zo iets ook in 's-Hertogenbosch te organiseren. Een week waarin innovatie en data etc. gaat leven in de stad en daarbuiten. Met als belangrijk verschil: Eindhoven maakt innovatie en in 's-Hertogenbosch passen we toe en laten we het zien. Hierbij kunnen we ook de link leggen met veelbelovende startups in data (bijvoorbeeld in de Grasso), zodat zij ook zichtbaar worden.

Een ander voorstel is om data en software breed beschikbaar te stellen en terug te geven aan de samenleving en betrokkenen bij het gebied. Door te werken met open source en open data.

Er leven ook verschillende ideeën om aan de slag te gaan met data en (het zichtbaar maken van de) dynamiek en ritmes van de Spoorzone. Door bijvoorbeeld op een aantal plekken objecten/activiteiten neer te zetten die bijvoorbeeld met de activiteiten en seizoenen meebewegen/deze zichtbaar te maken. Al dan niet met tijdelijke en dynamische 'pop-up' installaties.

Ook kan data worden gebruikt voor het verhogen van de (sociale) veiligheid. Door het gebruik van o.a. telefoondata kan de dynamiek en ritme van het gebied (bezoekers, verkeersdrukte rondom scholen en winkels) in kaart worden gebracht en mogelijke knelpunten en interventies (zoals gerichte surveillance politie) worden ontwikkeld.

Daarnaast zijn er ideeën om met data en mobiliteit aan de slag te gaan. T.b.v. routes van en naar het transferium en station, beschikbaarheid van parkeerplaatsen voor de auto en fiets, en looproutes naar scholen etc.

Algemene aanbevelingen vanuit deze groep:

- Het ontwikkelen van een wandelroute naar Brabanthallen met themaverlichting (bijvoorbeeld koeien op gevels)
- Data-gedreven (betekenisvolle) verlichting van 'landmarks' (oriëntatiepunten) in het gebied (1931, toren Heijmans, Tramkade etc.)
- Objecten van onderaf aanlichten
- Aanpakken scheiding van deelgebieden/activiteiten
- Openstellen sportterreinen. Inzetten op functiemenging, ook in de tijd. Bijvoorbeeld d.m.v. een wijkpolsbandje voor toegang tot alle sportvoorzieningen in het gebied, horeca sportaccommodaties openstellen op andere tijden.
- Aandacht voor georganiseerde en ongeorganiseerde vormen van sport en beweging (bijvoorbeeld door spelelementen in te bouwen in openbare ruimte)
- Afzonderlijke sessie met jongeren organiseren

Groep Verlichting

Naar aanleiding van de pitch van Ellen de Vries van het Lux Lab wordt er in groepsverband nagepraat over het onderwerp verlichting.

Aanbevelingen

- Het gebied van station naar EKP-terrein wordt als erg donker ervaren. Met licht zou je veel kunnen doen qua oriëntatie in het gebied.
- Het idee wordt geopperd om thema's/materialen terug te laten komen om het gebied te verbinden/een eenheid te laten zijn. Cortenstaal, dat veel gebruikt wordt in de openbare ruimte in de stad, wordt hier bij genoemd.
- Licht dat reageert op beweging wordt genoemd. Het zou mooi zijn om mensen in beweging te krijgen door middel van licht. Met verlichting zou je mensen ook kunnen sturen/leiden.
- Een concreet idee is een dansevenement, waarbij de danspassen geprojecteerd worden op een plein.
- De verlichting op de route naar de Brabanthallen zou je kunnen aanpassen op het type evenement dat er plaatsvindt, zoals harde kleuren bij een hardcore concert.
- De tip wordt gegeven om ons ook te laten inspireren door het Glow festival in Eindhoven.
- De onderdoorgang van het spoor is verbeterd, maar wordt nu wel als saai ervaren. Dit zou je op kunnen leuken met sfeervolle verlichting.
- Ook de ruimte onder de 'netkous' heeft veel potentie om iets leuk van te maken.

- Met verlichting kun je een route aangeven. Een idee is om koeien te projecteren op de route naar de Brabanthallen. Het verhaal erachter maakt iets bijzonder.
- Een aandachtspunt om mee te nemen is het koppelen van functionaliteiten. Als je een mast neerzet voor verlichting, zorg dan dat deze mast alle benodigde functionaliteiten in zich heeft, zodat je maar één ding hoeft neer te zetten.
- Aangegeven wordt dat je met verlichting op een hele eenvoudige manier al veel kunt bereiken. Het hoeft niet duur en ingewikkeld te zijn. Het voorbeeld van een rode neon-slinger onder een viaduct in Zaltbommel wordt hier bij genoemd.
- Veiligheid heeft niet zozeer met verlichting te maken, maar meer met 'daar waar geen sociale controle is'.
- Het lichtkunstwerk bij Ricoh wordt gewaardeerd, zoals ook de verlichting bij de Verkadefabriek, Grasso en de fontein aan de achterkant van het station.